

skiner til oprettelse af almuebiblioteker på landet til fremme af bondens almindelige og faglige oplysning.

Et led i dette sidste arbejde var den »Fortegnelse over Skrifter passende for den dansk-norske Landalmue«, man udgav allerede i 1807. Hovedvægten var her lagt på at give en fortegnelse, der kunne være retningsgivende for biblioteksanskaffelserne, og først små 100 år efter, i 1900, kom der en egentlig bibliografi: K. Hansens »Fortegnelse over danske Landbrugsskrifter. Bidrag til en systematisk Fortegnelse over den danske Landbrugslitteratur«. I anledning af udstillingen på Bellahøj udsendtes i 1938 »Dansk Landbrugslitteratur i Udvalg« ved bibliotekar Max Lobedanz og professor Aksel Milthers, der dog, bortset fra en historisk oversigt af professor Milthers, i hovedsagen holdt sig til tiden efter 1920. Endelig må af tidligere arbejder nævnes Vibeke Ammundsens »Nyere dansk Landbrugslitteratur« fra 1952.

Der er grund til at være Landhusholdningsselskabet taknemmelig, fordi det har påtaget sig at formidle udsendelsen af det nye værk, og der er i lige mål grund til at være det over for arkivar Ole Karup Pedersen, der har forestået og redigeret det. Vanskelighederne ved det foreliggende bind har fortrinsvis ligget i begrænsningen, hvad man vel forstår, når det betænkes, at det omfatter et tidsrum, hvor samfundslivet i langt højere grad end senere var præget af landbruget. Emnet er opdelt i 16 grupper med 6.225 numre, og medtaget er landbrugslitteratur af snart sagt enhver art, hvad enten den forekommer i form af bog, pjece eller tidsskriftsartikel. Det største enkeltafsnit udgør landbrugets økonomiske, sociale og retlige forhold, og ikke mindst her bemærker man den meget omfattende, ikke tidligere samlede tidsskriftlitteratur. I de tekniske afsnit er foruden de landbrugsfaglige også medtaget sådanne emner, som vedrører forhold, der i tidligere

tid udgjorde en del af bedriften: husholdning, husflid, fiskeri, havebrug, skovbrug og jagt.

En gennembladning af bogen vil klargøre, at selv om stoffet fra oplysningstiden naturligvis udgør en meget betragtelig del, har problemerne dog også interesseret ældre tider. Den ældste titel er et værk af Poul Helgesen fra 1528, og der ses enkelte fra 17. århundrede. Mange titler påkalder interesse alene ved deres snurrige sprog og indhold, men adskillige også ved de spørgsmål man har beskæftiget sig med – mælk til København f. eks. for blot at nævne et enkelt. Der er grund til at bemærke, at det nye værk ikke blot bør påkalde opmærksomheden hos danske og norske faghistorikere, også lokalhistorikere vil – og det ikke blot i det topografiske afsnit – kunne hente værdifulde impulser og ideer.

Finn H. Lauridsen.

Åge Bredsted m. fl.: Litteratur om Århus og forstæder. (Århus Kommunes Biblioteker, 1959). 343 s.

I anledning af Århus bys 500 års jubilæum i 1941 udsendte Århus Kommunes Biblioteker en fortegnelse over »Litteratur om Aarhus«. Den betegnedes udtrykkeligt som en foreløbig udgave, for den var blevet til i hast, og er der noget man ikke kan præstere i hast, er det bibliografier. Nu foreligger en ny udgave, der er som et helt nyt værk; foruden litteraturen om Århus registreres da også, hvad der findes af trykt materiale til belysning af forstædernes udvikling; ialt er man kommen op på næsten 350 sider. Det store arbejde med indsamlingen, tilrettelægningen og bearbejdelsen af stoffet skyldes stadsbibliotekar Åge Bredsted og bibliotekarerne Kjeld Elkjær, Jørgen Thorsted og Erik Buch Vestergaard.

Man er gået grundigt til værks, og der kan næppe være større lakuner i den anførte litteratur. Alle tidsskrifter, som kunne tænkes at være af in-

teresse, er gennemtrawlet, og der er udvist stor opfindsomhed og megen sporsans for at finde frem til bøger, der i et eller andet afsnit bringer bidrag til Århus historie. Naturligvis vil det ved benyttelsen af værket nok vise sig, at et og andet alligevel er smuttet uden om; men sådanne eventuelle mangler vil ikke veje tungt i sammenligning med den rigdom af oplysninger, bibliografien bringer.

Derimod kan man godt have sine tvivl med hensyn til de litteraturgrupper, som i henhold til forordet er holdt uden for registreringen. Der er ganske vist intet at sige til, at man har undladt at registrere avisernes lokalhistoriske indhold; ethvert forsøg i den retning ville være aldeles uoverkommeligt. Men man kunne i og for sig godt, og uden større besvær, af Avis-Kronik-Indexen have uddraget det Århus-stof, som findes der; det ville have været af ikke ringe praktisk betydning at have det placeret i bibliografien der, hvor det systematisk hører hjemme.

At man er gået uden om skønlitteraturen er også forståeligt. Det er en uhåndgribelig gruppe og hører vel knapt hjemme i en historisk bibliografi. Og dog ville det være rart ved lejlighed at få en fortegnelse, helst annoteret, over skønlitteratur, der direkte eller indirekte har relation til Århus.

Lidt betænkelig må man være ved, at udstillingskataloger er udeladt »bortset fra Landsudstillingen 1909 og lokalhistoriske udstillinger«. Udstillingskataloger kan have stor lokalhistorisk interesse, uden at udstillingerne behøver at være direkte »lokalhistoriske«; det gælder f. eks. Aarhus Kunstforenings kataloger over udstillingerne af »ældre danske Mestres Arbejder tilhørende Hjem i Jylland« 1924 og 1925 og katalogen over udstillingen »Mit bedste Eje« i Aarhus-Hallen 1952; de har ikke blot kunsthistorisk men også lokalhistorisk betydning.

Udeladt er også »medlemsblade, mødeberetninger og andre lokale publikationer uden lokalhistorisk interesse«. Javel, men hvornår har »lokale publikationer« lokalhistorisk interesse, og hvornår har de det ikke? Alene det, at de er »lokale«, bringer dem ind i det lokalhistoriske søgelys.

Med hensyn til personalhistorien har man valgt det princip, at hvor det drejer sig om personer, der kun for en tid har haft tilknytning til Århus, er der alene »medtaget litteratur om denne periode«. Det skal indrømmes, at man vanskeligt kunne gå til den anden yderlighed: at medtage alt om de mænd, som i kortere eller længere tid havde haft bopæl i Århus; det vilde medføre, at litteraturen om N. F. S. Grundtvig, Niels Neergaard, Vilh. Lassen osv skulle registreres. Men den valgte, stærkt begrænsende fremgangsmåde har også sine skyggesider. Der er således overhovedet ingen litteratur anført om forfatteren K. G. Brøndsted, som dog levede det meste af en menneskealder i Århus, hvor også en væsentlig del af hans produktion blev skrevet. Det ville ikke være urimeligt at medtage litteratur om et sådant forfatterskab, selv om hans tilværelse i Århus ikke direkte berørtes heri. Man har jo f. eks. medtaget Paul V. Rubows afhandling om Hans Hartvig Seedorff, skønt den ikke kommer specielt ind på Århus-forhold, og langt den største del af Seedorffs virksomhed som skribent er foregået uden for Århus.

Et par enkeltheder: på side 54 er efter Højesteretstidende anført Agnete Hansen-sagen fra 1958; og det er naturligvis rigtigt, selv om affæren vel har nok så megen politisk som lokalhistorisk interesse. Men der findes ganske sikkert flere andre retssager, som burde fremdrages, f. eks. den af havnekommissionen i 1830erne mod magistraten og de eligerede borgere anlagte sag vedrørende havnens påståede ret til uden vederlag at få træ fra Riis Skov, se Schlegel: Saml. af